

FOAIA POPORULUI

Prețul abonamentului:
Pe un an . . . . . 4 coroane.
Pe o jumătate de an . . . . . 2 coroane.
Pentru România 10 lei anual.
Abonamentele se fac la „Tipografia”, soc. pe acțiuni, Sibiu

Apare în fiecare Duminică

INSERATE:
se primesc la biroul administrației, (strada Poplăcii nr. 15).
Un șir garmond prima dată 14 bani, a doua-ora 12 bani, a treia-ora 10 bani

Eară social-democrația.

În unul din numerii de mai înainte am avut prilej să vorbim despre social-democrația din Ungaria. Am arătat adecă, cum niște mincinoși au coborât dela Pesta — și dela Pesta numai rău poate să iasă — în mijlocul poporului nostru, mai ales din Bănat și momindu-l cu fel de vorbe au isbutit să rupă pe câțiva dela biserică strămoșească și deia națiunea română, făcând din ei niște vite cuvântătoare, cari au un singur D-zeu: stomacul și o singură cinste: cea jidovească.

Înainte de Paști s'a ținut în Budapesta congresul partidului social-democrat. La acest congres au fost ademeniți să participe și o seamă de Români, cari desigur n'au câștigat nimic nici pentru ei, nici pentru cei ce le-au plătit cheltuelile. Las că unii dintre ei nici nu știau carte, dar' la congres s'a vorbit mai numai în limbi străine și tot despre lucruri, cari nu sânt de capul unui om simplu. Când au vorbit și dintre ei, n'au știut să spună altceva, fără că preoții sânt capul răutăților și pe Români îi așijă domni contra Maghiarilor. Amândouă aceste hidăreli sânt puse la cale de mână jidovească. După cum am mai spus de nenumărate ori, în ori-ce țeară Evreul cată să sărăcească pe om și să-l înbuibă cu necredință față de Dumnezeu și obiceiurile naționale, ca în felul acesta săcându-i sufletul să-l poată stăpâni mai ușor. Unde e vre-o ceartă în familie, hidărește când pe unul, când pe celalalt, cum

se întâmplă mai ales la noi în Transilvania și Ungaria, unde și Românul și Maghiarul sărăcesc văzând cu ochii și iau lumea în cap. Evreul însă se îmbogățește. Cât de mișelească a fost vorba celui ce spunea, că Românii sânt așijăți contra Maghiarilor, o poate vedea ori-cine. Poporul maghiar și român sânt la fel de îngreunați și vrajbă între aceste două popoare caute să vire tot numai cel ce trăiește din ea: Evreul.

E adevărat, că între preoți se află și de acela, cari nu sânt vrednici de slujba preoțească, pe care o murdăresc mai ales cu lăcomia lor. Dar' a învinovăți pentru vre-o câțiva pe toți e eară și o apucătură evreească. Fiind felul de luptă necinstit, necinstit e și programul proclamat cu atâta gălăgie la congres, mai ales că mai toate punctele din el sânt cuprinse și în programul de muncă al fruntașilor români. E adevărat, că din programul românesc lipsește batjocorirea celor sfinte și lăpădarea de legea și obiceiurile strămoșești. Asta însă e ușor de înțeles. Românul adevărat nu e în stare să facă așa ceva, mai ales când vede, că niște străini de limbă și lege încearcă să trăiască de pe pielea lui. Când bat astfel de trântori la ușa Românului, iecă mătura și alunge-i, căci pe lângă necazurile, ce le are, îi mai aduc și sâmbența păcatului în casă.

În privința regulării salariilor pentru învățătorii confesionali și comunali a ținut consiliul de direcțiune al societății regnicolare învățătoresce o ședință, în care s'au stabilit următoarele puncte: Salariul începător și pausalul de locuință

nu poate fi mai mic ca al unui funcționar de stat din cl. IX., tr. 3, 2. Cvinevenatul va fi a 10-a parte din acest salar fundamental. 3. Salarul învățătorului se poate plăti numai în bani. 4. Unde nu sânt mijloace să se întregească dela stat. 4. Învățătorul cu întregire dela stat trebuie să fie confirmat de ministrul de instrucție. 6. Fiscare învățător să depună, la ocuparea oficiului, jurământ pe constituția patriei.

NOUL EPISCOP AL ARADULUI, Ignatie I. Pap, a depus jurământul înaintea M. Sale Vineri în 17 l. c., în Viena. Au fost prezenți ministrul de culte Wlassics și ministrul a latere Széchényi. P. S. Sa a fost primit apoi în audiență la Maj. Sa.

Serviciul de doi ani. Ziarele din Viena au adus știrea, că factorii militari competenți au decis reducerea serviciului militar la doi ani. Pester Ll. confirmă știrea aceasta, cu adăusul, că în ministerul comun de războiu se lucră cu mare sîrguință la proiectele pentru introducerea acestor reforme.

Serviciul de doi ani va fi introdus atât la infanterie, cât și la cavalerie. Wiener Extrablatt e informat, că proiectele vor fi înaintate parlamentelor în anul viitor.

Rusia contra Finlandezilor. Goana contra nenorociilor locuitori ai Finlandei continuă. Ziarele publică

FOIȚA.

Suspin.

De pe Valea-Beghețului.)

Măi Beghei sêrac dă minie,
Multă jălie nîe măi vinie!
Jălie multă cu tovar,
Dzillie nîegrîe cu amar!

Vin streinî din lumia lată,
Bată-i Dumnezău să-i bată!
Și să'nouib' aiși la noi,
Ca și trêntorillie 'n roi!

Cu hotaru s'or băgat,
Tăman pân' la noi în sat!
Nî-or tăiat pădurillie,
Nî-or costî fînieșillie!

*) În dialect bănățenesc.

Moșia nî or luat'o 'ntreagă,
La porțile grîd nîe bagă;
Iei nîe string, nîe strîmtorîesc,
Ș'apăi iar iei nîe globîesc!

Lumie, lumie din bătrîni,
Pê la noi dă șie nu vinî!
Ca să vîiedz acu Rumîni,
Că trăiesc măi rău ca cănilî?

Nimie'n lumie nu lîe crîegîe,
Nimie'n lumie nu-i măi vîegîe,
Numa moarcîa cât'odată,
Moarcîa, moarcîa ha'ndurată!!!
Budapesta, 26 Faur 1903.

George Gêrda.

Poesii populare.

Din Nepos (Născud).

Comun. de Gavrilă al lui Tonder Istrate.

Auzit-am mamă-aseară
La Lechința-i tîrg de țeară
Ce cumperi nu mai vinzi eară,
Eu 'mi-am cumpărat urî,

Nu pot merge 'n tîrg să-l vînd,
Eu 'mi-am cumpărat necaz
Nu pot merge 'n tîrg să-l las,
Ardă-te focul necaz
Eu am tras de n'am rămas
Arde-l-ar focul urî
Eu am tras de m'am hrănit.

Bagă Doamne luna 'n nor
Să mă duc unde mi-i dor,
Bagă Doamne luna 'n stele
Să mă duc unde mi-i jele,
Haida dor până ce-i nor,
Că dacă s'a 'nsînina
Venî-vei nu mi-i afla.

Bade strușigor de roauă
Nu ținea calea la două,
Și ține numai la una,
Să se știe totdeauna,
Și ține la una dea,
Să se știe lucru-alea,
Trandafir cu două frunze
Badea cu două drăguțe,

ordonanța imperială, prin care guvernatorul general al Finlandei este autorizat de-a ordona închiderea la timpul ce va crede util a restaurantelor, librăriilor și a altor stabilimente, de-a dizolva asociațiunile particulare și de-a interzice petrecerea persoanelor, considerate ca primejdioase pentru ordinea publică.

Acastă măsură din urmă nu va pute fi luată decât cu consimțământul Tarului.

Procesele „Tribunei“. „Tribuna“ aduce știrea, că viceșpanul comitatului Sibiu a înștiințat redacția și administrația foii, că Curia aprobând pedeapsa de 11.000 coroane, ce 'i-s'a dictat „Tribunei“ în procesul pentru o serie de articole, pedeapsa se va de-trage din cauțiunea ziarului.

Intervenția moștenitorului de tron. „Politik“ din Praga e informat din sorginte maghiară, că moștenitorul de tron Francisc Ferdinand va interveni pentru a face ordine în chestia cu proiectele militare din Ungaria. Acastă e credința cercurilor politice.

Scaunele episcopesci din Orade, rămase vacante în urma morții episcopilor Mihail Pavel și Schlauch, vor fi în curând ocupate. „Hirszemle“ spune, că ministrul de culte Wlassics fiind zilele acestea în Viena, a raportat monarhului despre nouele numiri, ear' Majestatea Sa 'i-a aprobat propunerile. Urmăgul fericitului Mihail Pavel va fi P. S. Sa episcopul Dr. Demetriu Radu din Lugojtu, ear' al episcopului Schlauch, episcopul Paul Szmrecsany din Szepeș.

Procesul „Căldărarului Poporului“. Sâmbătă a fost citat și ascultat la judele de instrucție din loc dl Silvestru Moldovan, acusat cu agitație pentru tipărirea și răspândirea „Căldărarului Poporului“. Se știe, că redactorul „F. Pop.“ a fost deja ascultat, pentru că a scris Căldărarul.

NOUE PERSECUȚII. Pe 21 Aprilie n. a. c., a fost citat la judele de instrucție redactorul responsabil al „Tribunei“ I. E. Prodan, făcându-'i-se cunoscut, că sînt în procesuați de nou trei articoli, publicați în ziarul nostru și adecă articolul vrednicului nostru avocat dl Dr. Casiu Maniu, publicat în nrul 28, dela 12/25 Februarie c. cu titlul „O idee injustă, ilegală, nejuridică“, apoi articolul „O osândă luminoasă“ din nrul 27 dela 11/24 Febr. c. și o știre din România despre întrunirea de protestare a studenților, publicată în nrul 29 dela 13/26 Febr. c.

DIN LUME.

Peninsula-Balcanică.

Noue bande bulgare se ivesc aproape în toate părțile în Macedonia, în districtul Cralieva (vilaetul Üscüb), mai cu seamă în punctele strategice, cari domină trecătorile dela Struma și Mesta. Aceste bande variază între 30 și 80 de oameni și operează adesea cu succes împotriva soldaților turci, punând orașele la contribuțiune și comitînd tot felul de escese, nu numai împotriva Musulmanilor, ci și împotriva creștinilor greci, sârbi sau români-macedoneni.

La Criciova s'a găsit un tânăr turc ucis de o bandă bulgară, cu urechile smulse. Faptul a fost confirmat de o anchetă oficială. Intr'un sat mic turcesc au ucis Bulgarii pe toți bărbații și pe toate femeile. Îndeosebi față de cele din urmă au comis cruzimi oribile. Se pare din ce în ce mai mult probabil, că bandele macedonene comit în adins acte de cruzime, pentru a provoca represalii din partea Turcilor și pentru a deslănțul pa-siunilor.

După-cum comunică foile grecești, la Tricala (Tesalia) a fost prinsă o bandă bulgară, care voia să treacă în Macedonia. La ea s'au aflat 3000 patroane, 25 patroane de dinamită, puști și bani. Totul a fost confiscat de autoritățile grecești. Svonindu-se, că Turcii vor să massacre Bulgarii din Constantinopol, cum

au masacrat pe Armeni, guvernul a luat serioase măsuri. Patrulele se primblă pe toate stradale.

Un Bulgar ar fi amenințat pe agentul consular austriac din Serres. Bulgarul e arestat.

„Times“ spune, că Rusia cere Porței să dea familiei lui Scerbina 200.000 lei, să ridice o capelă la Mitrovița și să ție 20.000 de soldați acolo supraveghind deaproape mișcarea Albanezilor.

Un grup de soldați albanezi, din garda palatului din Constantinopol, au tras mai multe focuri de revolver în ferestrele clubului Orient, din care fac parte înalți demnitari și diplomați străini. Atentatorii n'au putut fi prinși până acum.

O depeșă din Constantinopol anunță, că o bandă de Albanezi a atacat diligența poștală escortată de trupe, aproape de Prevesa. Doi soldați au fost uciși. Albanezii au furat mari sume de bani. Ziarul „Times“ află din Constantinopol, că bande de soldați și albanezi dau foc caselor, asasinează oamenii și comit violențări.

Un sat mahometan a fost distrus de bande, 165 de locuitori au fost măcelăriți. Se telegrafiază din Constantinopol, că Sultanul a respins demisiunea lui Hilmi Pașa, inspectorul aplicării reformelor.

După știri din sangeacul Chirchilisa (Adrianopol) mulți Bulgari parte au fugit în Bulgaria, parte s'au alăturat bandelor. Consulul onorar francez din Chirchilisa a părăsit localitatea, fiind amenințat de comitetul macedonean.

Inspectorul general Hilmi-Pașa raportează, că în 11 c. a fost o luptă între trupe turcești și o bandă bulgară. Cea din urmă a pierdut 12 oameni. Bulgarii erau înarmați cu puști Mannlicher și purtau căciuli cu inscripția „libertate sau moarte“.

Sentința de moarte, adusă contra Albanezului, care atentase la viața consulului rus, s'a făcut cunoscută în mod oficial ambasadei rusești. Ordinul de executare s'a dat deja.

Zisrele turcești află, că Patriarohatul ecumenic a adresat enciclică episcopilor ortodoxi din vilaetele europene,

Una tu și una eu
Să-'l lăsăm la Dumnezeu,
Una eu și una tu
Hai să-'l lăsăm la dracu.

Din Runc.

(om. de Partenie Giurgeseu.

Uiniu picior de rac,
Șapte fete p'un colac.
Da colacu-'i de ogor,
Șapte fete p'un topor.
Da toporu-'i de oșel,
Șapte fete p'un vițel.
Da vițelu n'are mamă,
Șapte fete p'o năframă;
Da năframa 'n șapte ițe,
Șapte fete p'o căpriță.
Da căprița 'mpungătoare
Șapte fete 'n șezătoare.
Șezătoarea nu-'i deplin
Două fete nu mai vin,
Șezătoarea e de ajuns
Două fete vin pe-ascuns.

Ce duoi în tîgae?
Un picior de oaie!
Unde îl duci?
La pui!
Pui unde-'s?
In butură!
Butura unde-'i?
A ars-o focul?
Focul unde-'i?
'L-a stîns ploala!
Ploala unde-'i?
A beut-o boli!
Boli unde-'s?
'I-au mîncat lupii.
Lupii unde-'s?
'I-a pușcat pușca!
Pușca unde-'i?
Au ros-o șoarecii!
Șoarecii unde-'s?
'I-a mîncat mîța!
Mîța unde-'i?
A mers pe calea bumbacului,
Ș'a picat în tîul dracului.

Frunzuliță, frunzuliță,
Frumușică frumușea,
De frumoasă ești frumoasă,
Dar' nu ști lucrul în casă,
Făr' blidul oțtu-'i de mare
Ș'o varză cât o căldare,
Mă-sa zice ia o furcă,
Ea-'și ia țolul și se culcă
Și se copere cu sacul
Și doarme pân' o ia dracul,
Mă-sa o strigă la prînsit
Ea zice că n'a durmit.
Fata de harnică ce-'i
Scoate vacile 'n porci,
Dar' ș'atuncoia-'i pare bine
Că n'o pomeneste nime,
Frunză verde bat-o bruma
Frumoasă-'i mîndra și bună,
Bate-o Doamne ș'o detună,
Zice că ea nu este,
Bate-o Doamne ș'o trăsnește,
Că mîndril 'l-a ieșit veste.
Dragă 'mi-e lălița mică
Că de lucru nu-'i frică.

indemnând populațiunea grecească de a fi și rămâne neschimbata în credința ei ca supuși ai Sultanului.

Știri mărunte.

In Rusia s'a dat de urma unei noue propagande revoluționare în armată.

Episcopul din Orleans a declarat, că el nu recunoaște presidentului dreptul de-a opri sălugării dela predicare.

Românii la Roma.

Toate ziarele din Roma cuprind articole foarte simpatice relative la soșirea Românilor.

In preseara zilei congresului latin a fost o ședință preparatoare.

Prințul Di Scalea a salutat pe congresiști, vorbind cu entuziasm despre înfrățirea latină și adresând cuvinte nobile României.

Prin aclamațiune, profesorul De Gubernatis a fost numit președinte al congresului, ear' vice-președinți au fost numiți profesorii Gr. G. Tocilescu, Grassi, Valdarini, Martinez și Gavanescu.

Congresul s'a deschis în fața unui imens public.

Primarul Romei, principele Colona, a salutat pe congresiști în numele orașului și a mulțumit congresiștilor din România, în numele Romei, pentru participarea lor, prin care au demonstrat, ca și pe câmpul de bătăie, că sânt demni coboritori ai legionarilor lui Traian. (Aplause).

Adresându-se către congresiștii români principele Colona zice:

'N'a fost înzadar' că împăratul Traian v'a așezat ca o supremă fortăreață a civilizațiunii latine la cele mai extreme frontarii ale imperiului său, contra barbarilor năvălitori. Pe atunci aquila romană a condus legiunile victorioase, astăzi spiritul latin, care v' conduce la Capitol, v' dă încă odată în Orient locul de glorie și de onoare. (Aplause prelungite).

Di profesor Tocilescu a pronunțat un discurs în limba italiană continuu întrerupt de aplause călduroase.

El a amintit, că acum trei ani venise cu 12 Români la picioarele Colum-

nei lui Traian, ear' azi cei 12 apostoli au devenit o adevărată legiune.

El afirmă din nou latinitatea României, care privește într'una cu dragoste spre Occident, spre »alma parens«.

Amintește, că Români, rămași singuri spre a lupta în contra nenumăraților inamici, au spus barbarului, care amenința Roma, că »spre a ajunge la Roma, va trebui să treacă peste corpurile noastre«. (Mare entuziasm și strigăte: *Trăiască România!*)

»A veni la Roma, pentru Români însemnează a se reimprospăta.

»Roma e lumină și viață«. (Mari urale).

In acest moment el oferă primarului Romei un foarte frumos grup reprezentând pe Italia și România, surori dându-'și mâna surizătoare și pline de afecțiune. (Mari ovațiuni).

La reprezentațiunea dela Teatrul Național, în onoarea congresiștilor latini, când a apărut Grigoriu, îmbrăcat ca păstor român și cu steagul românesc, pentru a recita *Sentinelă Dunării*, publicul a isbușit în aplause foarte șgomotoase.

Au jucat »Hora« și »Bătuta«.

Congresul latin a discutat în privința adoptării limbii latine ca limbă internațională și a votat două propuneri, anume că trebuie să se redigeze în latinește toate dările de seamă academice și că trebuie să se fondeze în Roma un colegiu internațional, pentru tineri latini.

SCRISORI.

O înmormântare și încă ceva.

In 22 I. tr. am petrecut la mormânt pe tinerul V. Pataky, fiul preotului român din comuna Stoiana, de present învățător în comuna Copru, tr. Buzei, comitatul Solnoc-Dobăca.

Ceremoniile funebre au fost celebrate de către trei preoți, dar' fiindcă a murit de tot în grabă și fiindu-'i părinții în depărtare, nu a fost cu putință de a face multe și de toate. Bietul de el, chiar în săptămâna premergătoare morții a fost prin comuna vecină Feldioara, a

umblat pe la învățătorul reformat, care încă are un fecior învățător de stat, și 'l-a rugat să-'i dea unele îndrumări, ca și dînsul să poată trece la stat, cugetând că-'i va fi mai bine, având salar mai mare, decât la confesiune. Dar' a pășit o tocmai ca bogatul din evanghelie, căci la săptămână a fost în pământ.

Dela învățătorul reformat a mers apoi la preotul român, și nefiind numai soția acasă, căci preotul era prin comună având afaceri, au dat în vorbă mai una mai alta și așa au ajuns și la chestiunea învățătorilor de stat, căci d-na preoteasă a fost auzit, că după-ce umblă dînsul, și această veste a atins-o neplăcut.. Destul că s'au pus ambii la dispută vehementă în această privință, cu deosebire doamna s'a iritat foarte v'zându-'l că ce păreri rătăcite are... 'i-a argumentat și a voit să-'l convingă despre adevăr, dar' tot nimic n'a isprăvit, deși 'i-a spus dînsa, că toți învățătorii români, câți au trecut la stat se căesc, și bucuros ar trece ear' la confesiune numai cât.. Căci cu câți a convenit dînsa, toți 'i-s'au plâns, cât de mari pretențiuni au inspectorii școlari față de ei, nu ca și față de cei maghiari, și cum îi șicanează și totuși ai noștri nu-'și deschid ochii... se fac coadă la topor pentru nimica toată, căci acum destul de bun salar au și la confesiuni, în asemănare după-cum au avut în trecut.

Acestea toate precum și altele 'i-le-a spus susnumita doamnă învățătorului V. P., căci o durea inima v'zându-'l că el fiu de preot român fiind, crescut cu prescură românească, a rătăcit pe căi pezișe... 'i-a spus dînsa că miere nu faci din pelin și nici frate din străin... căci pelinul e amar și străinul e dușman. Cu atât 'i-a fost durerea mai mare la acea doamnă, căci 'l-a rugat să-'i promită pe cuvântul de onoare, că nu va trece la stat, el n'a voit de loc, aceasta 'l-a dus și în mormânt, pentru-că Luni a plecat la Dej la inspectorul cu îndrumările primite dela învățătorul reformat și dela fiul acestuia, și fiind dînsul încă debil din un morb din care nu de mult s'a sculat, cum 'l-a scuturat trăsura morbul ear' s'a ivit.

De altfel a fost un învățător diligent și tare le-a plăcut la săteni, cari

Dar' lelița pâltoale

Când dă soarele se moale

Și cobește tot a ploale,

Și se trage la rozor

V'ai de mini bărbate mor,

Și mă doare la buric,

Lasă-mă să dorm un pic,

Când și-'i dragostea mai dulce

Ea te lasă și se duce,

Intoarnă-te măndro 'napoi

C'am acasă 6 boi,

Doi îi punem la 'nvălit

Și 4 la năvădit,

Și mai cumpăr încă patru,

Doi îi punem la răsboiu

Și cu doi cărăm gunoiu,

Și lapa care-am v'rat

O punem la măturat

Și de lucru ne-am scăpat.

Com. de Ștefan Cristea,
soldat.

Din Conița.

Com. de Nicolae Oltean, soldat.

Frunză verde de cireș

Hai măndro de mă petreci

De aicea pân' la Beciu,

De 'ți-o fi scurtă calea

Hai până la Bosnia

O'acolo 'mi-e stația.

Frunză verde lemn domnesc

Stau în loc și mă gândesc

Pe ce cale să pornesc,

Și-n lume cum să trăiesc,

Că 3 ani am cătănit

Pită albă n'am v'zut

Numai pită cu chimin,

Dacă-o m'nci să verși venin.

Pită bună n'am m'ncat

Coasă 'n mână n'am luat

Numai pușca de oșele

Laibrim'nu peste șele,

Amar de zilele mele,

Ce-o făcut maica cu ele!

Când am fost la fete dulce

M'a jurat Neamțu sub cruce,

Când am fost la fete drag

M'a jurat Neamțu sub steag,

Sub steag verde de m'țasă

Trei ani să nu merg acasă.

Frunză verde lemn de nuc

Mie tot așa 'mi-ai spus

Că trei ani când s'o'implini

Ear' acasă m'or slobozi,

Dar' trei ani s'au implinit

Pe mini nu m'au slobozit.

În loc să vin la Ardeal

M'au dus ear' la Azinban,

Pe Azinban m'au suit

Și la Bosnia am pornit,

Patru zile ne-au tot dus

Pân' la Conița am ajuns,

Patru zile pe mașină

Vai ce dor dela inimă.

regretă, că a murit, căci ei nu știu, că tot nu 'l-ar mai fi avut. Dar' Dumnezeu este drept și după dreptate a și lucrat.

Timpul a fost frumos și înmormântarea așigderă. Poate că șirele mele, cari conțin purul adevăr, vor supăra pe rudenile răposatului, dar' le cer scuzele pentru aceasta, de oare-ce nu pentru ca să-i înegresc memoria răposatului o fac aceasta, nu, din inimă zic că nu, ci numai ca pe alții, cari încă au înclinare spre căi pezișe, să-i abat de pe acele căi, cari la bine pe om nu-'l pot duce... și nu din răutate o fac eu scriind acestea, că doar' să fi avut ceva contra aceluși tiner, nu. Doamne ferește, căci nimic nu 'mi-a făcut rău, căci altfel a fost un băiat bun și din familie cinstită, numai după-cum am zis și mai la deal, ca să combat răul încât imi va fi posibil, pentru aceea 'mi am propus a descrie astfel toate după-cum au fost. Căci, vai! mulți de-ai noștri lăcomeșii la o sută ori și mai puțin și se fac neoaameni, de oare-ce omul numai atunci poate fi om, când moare în ceea ce s'a născut.. Altcum își perde încrederea fraților și a altor oameni cinștiți.. D zeu să odichnească în pace sufletul răposatului V. Patsky, a cărui dragoste de străin 'l-a dus în mormânt, ceea-ce poate servi drept exemplu și altora, cari umblă pe același potec.

M. d. C.

Calul sălbatic și cel rătăcitor.

Afară de calul domestic se găsește în toate continentele, un mare număr de cai rătăcitori precum și de cai sălbatici. În Europa avem: ponezi din Schetlanda, caii rătăcitori ai Norvegiei, Laponiei și Islandei; în America găsim: Cimaronul și Mustangul; în Africa: Kumrahul; iar în Asia: Tarpanul, Muzinul și calul chel sau golaș. În stare sălbatică caii trăiesc în herghelii numeroase, având câte un șef, care este în totdeauna armăsarul cel mai curajos al hergheliei, și care în toate pericolele se espune cel dintâiu. Caii sălbatici se tem foarte mult de furtuni, și când aud tunete, o pornesc cu toții la fugă până când găsesc vre un adăpost sau până au încetat tunetele. Afară de furtuni însă ei sunt cu toții foarte curajoși și știu foarte bine să se apere de celelalte animale sălbatice.

Dintre diferitele specii enumerate mai sus, cea mai mare parte se pot domestici cu ușurință, sunt însă și unele specii cu totul sălbatice și pe cari omul nu le-a putut, până astăzi, domestici prin nici un fel de mijloc.

Găsim o mulțime de obiceiuri curioase la caii sălbatici și de aceea vom spune, în articolul de față, despre unele din aceste obiceiuri ale cailor din Asia. În Asia, după cum am spus mai sus, găsim: Tarpanul, Muzinul și calul Chel.

Tarpanul, cal rătăcitor ce găsim prin stepele Mongolice, prin Gobi, prin pădurile cursului superior al fluviului Hoang-Ho și prin munții din nordul Indiei, trăiește în trupe compuse din mai multe sute de indivizi, fiecare trupă fiind subdivizată în mici familii, cari au un armăsar drept șef. Aceste trupe străbat vastele stepe în toate direcțiunile, și în general merg în contra vântului. În timpul zăpezilor, tarpanii se

sue pe munți și răscolesc zăpada pentru a pute paște ierburile.

Tarpanii sunt dintre animalele cele mai prudente ale stepelor, și simt totdeauna pericolul ce 'i-ar amenința. Șeful trupeii îngrijește de siguranță, în schimb însă el cere și supunere oarbă dela toți cetății. Indată ce șeful a văzut vre-un pericol, el nechează și imediat toată ceata o pornește în galop.

Etalonii nu se tem de lupi, și îi atacă și îi lovesc cu copitele dinainte. Zicătoarea cum-că caii sălbatici se așează în cerc, cu capul spre mijloc, și că se apără cu copitele dela picioarele dinapoi s'a dovedit acum că este cu totul greșită.

Ceea-ce este adevărat e faptul, că etalonii formează un cerc împrejurul cetei, indată-ce se simte apropierea vre-unui carnivor. Un urs poate din când în când să mănânce câte un tarpan; lupul însă este regulat pus pe fugă.

Armășarii adesea se apucă la luptă violentă între ei, cei tineri își câștigă

Un luptător din Macedonia.

dreptul în ceată, numai în urma unor dueluri serioase.

Locuitorii stepelor se tem mai mult de tarpani decât de lupi din cauza marilor stricăciuni ce ei le pricinuesc. Indată-ce tarpanii văd vre-o trăsură trasă de cai domestici, ei aleargă la dinții și dacă cumva îi recunosc ca foști tovarăși de ai lor, apoi indată îi înconjură din toate părțile și îi 'i-au ou dinții cu voie sau fără voie. Vai de capul celor ce se vor afla în trăsură! Cu toate loviturile, tarpanii rup în bucăți cu copitele și dinții trăsura, și smulg hamurile de pe camarazii lor, redându-le libertatea: apoi veseli și nechezând, îi duc ou ei în triumf.

Caii domestici, cari nu s'au amestecat cu tarpanii, rătăcind prin stepe devin masini; în general însă se amestecă ou ei și fac corcitură, iar tarpanii puri găsim numai în Caracorum, țărmurile riului Tom, stepele Mongoliei și deșertul Gobi.

Cu totul contrariu Tarpanilor sunt caii Tartari sau Kirghiji.

Tartarii întrebunțează caii mai mult pentru călărit, însă nu țin acasă decât o parte din cai, iar restul trăiesc în trupe prin stepe, căutându-și singuri hrana. Se văd adesea herghelii de câte 1000 până la 2000 cai, mergând liberi prin stepe.

Pe timpurile rele caii se răspândesc în depărtări, încât trebuie chiar mai multe zile pentru a-i regăsi. Caii tartari sunt foarte blânzi, încât și un copil poate conduce o herghelie.

În timpul marelui călduri, caii nu mănâncă, ci stau în cerc cu capul spre centru, spre a-și face umbră în mod reciproc, și-și fac vânt cu lungile lor cozi.

Indată însă ce începe un vânt, cât de slab, ei se împrăstie prin stepe și-și ridică capul pentru a aspira vântul.

Blândețea cailor tartari, precum și forța lor de rezistență, sunt foarte remarcabile. Caii aduc Tartarilor cele mai mari servicii atât în viața lor când le duc casa, cât și după moarte când li-se întrebunțează carnea și grăsimea ca hrană, tendoanele ca fire de cusut, iar pielea ca îmbrăcăminte. Tartarii nu mănâncă de obicei decât carnea cailor bolnavi sau morți, pe care o cumpără pe piețele Rusiei. La Iacuți tinera logodnică oferă viitorului ei bărbat o friptură de cap de cal.

Nu mai puțin curios este și modul cum se vând acești cai prin târgurile Poloniei. Caii sunt puși în niște locuri înconjurate cu garduri. Cumpărătorul arată cu degetul, proprietarului, calul pe care dorește să 'l cumpere. Indată ce s'a făcut tocmeala, Tartarul încalecă un cal vioiu și bine dresat, aruncă un nod pe gâtul calului ales, îl scoate din ceată și-l conduce pe câmp. După-ce a reușit în aceasta, gonește calul în galop până când îl face să cadă de oboseală.

Odată căzut, îl leagă de toate părțile, și stringându-i urechile și buzele îl face supus. În această stare Tartarul aduce bietul cal și-l dă cumpărătorului, care apoi trebuie să-l ducă acasă cum o și el. Caii tartari sunt cai rătăcitori, iar nu sălbatici.

Afară de speciile de cai spuse mai sus, mai avem în Asia o specie curioasă prin aspectul indivizilor, acesta este calul chel sau golaș. Calul golaș seamănă puțin cu calul arab, fiind bine făcut și de talie mijlocie; însă, afară de câțiva peri, are aproape tot corpul golaș. Se poate spune chiar, că nu are coamă și nici coadă, de oare-ce nu pot fi numite astfel cele 10 sau 12 fire de păr, cari se află la căpătâiul apendicelui codal, și care și ele nu sunt mai lungi decât 3 centimetri. Pielea acestui cal este lucioasă și de culoare ca pielea șoarecelui. Caii aceștia se găsesc mai cu seamă prin Cabul, Afganistan și Belucistan. Ei nu se pot întrebunța de oameni, din cauză că pielea, fiindu-le prea delicată, este rănită ușor de ori-ce fel de hamuri s'ar întrebunța.

Estă principalele specii de cai sălbatici sau rătăcitori ce găsim în Asia; după cum am spus mai sus, și în celelalte continente, găsim multe curiozități la caii aceștia, însă despre acestea vom vorbi de altă-dată.

Sever.

PARTEA ECONOMICĂ.

Valoarea nutrețurilor.

Dacă luăm în mână un paiu de fân și ne uităm cu deamăruntul la el, socotim că acela a crescut și s'a dezvoltat numai dintr'un fel de materie. Cu ajutorul chimiei însă, sau al științei, folosindu-ne de unele aparate se pot desface toate trupurile de pe pământ în părțile, din cari acelea au fost compuse, acela încă se poate desface în toate părțile, din cari au fost compus, precum: materie uscată (întăreală), albumină (albuș), grăsime, zahăr, sare și apă. Astfel s'a putut constata, că un fân bun neploaie și făcut la timpul său conține la suta de chilograme: 15 chlgr. albumină, chlgr. grăsime, 10 chlgr. materie zahăroasă, 5 chlgr. sare, 12 chlgr. apă și 54 chlgr. materie uscată sau întăreală.

Cu cât un nutreț este mai bun, cu atât trebuie să se dea din acela mai puțin vitelor, pentru-ca să se sature; și din contră, cu cât acela e mai rău, cu atât trebuie să li-se dea mai mult până când se satură. S'a constatat, că cu un chilogram de fân bun de pildă, vitele se pot nutri tot așa de bine, ca și cu patru chilograme de iarbă sau napi de nutreț. sau ca cu trei chilograme de paie de grâu sau secară, sau ca cu o jumătate chilogram de ovės, orz sau cucuruz.

Un fân bun trebuie să aibă miros plăcut, ear' firele trebuie să fie îmbrăcate cu frunze subțirele. Cu cât un fân este mai gol de frunze, mai sec, cum este pășul de pe dealuri bună-oară, cu atât acela e mai greu de mistuit și tot-odată și mai puțin nutritor.

Peste tot nutrețurile se împart în azotoase și neazotoase. Azotoase se numesc acelea, în cari se află mai multă albumină, ear' neazotoase se numesc acelea, în cari se află mai multă materie uscată. Prezența albuminei sau a albușului este de neapărată trebuință în fie-care nutreț. Prin aceea

se grămădește grăsimea și carnea în trupul vitelor și le dă tăria și puterea de lipsă.

Nutrețurile albumioase se mai numesc și formătoarele organelor și ale cărnii, de oare-ce cu ajutorul acestora se formează organele și carnea în trupul vitelor. Astfel când crește vițelul mic se grămădește neîntrerupt în trupul lui albumină, care se formează din laptele supt dela vacă și cu ajutorul aceleia apoi crește și se întărește.

Numai albumina singură nu e de ajuns pentru nutrirea trupului, fiindcă acesta are lipsă de mai multe materii ca să-i poată da căldura de lipsă. Trupul vitelor nu numai crește sau odihnește, ci acela mai are lipsă și de oarecare căldură, ca să se poată produce în el febrerea nutrețurilor consumate. Trupul vitelor se poate asemăna în cazul acesta cu o mică mașină, pentru funcționarea căreia se recere mereu material de încălzit.

Precum e bunătatea materialului, ce se pune în mașină, așa va fi și lucrul ce se formează din aceea. Astfel cu nutrețuri bune se și pot forma apoi de regulă vite bune și grase, ear' cu de cele rele nu se pot forma decât tot vite rele și slabe. Aceasta se poate vedea de altcum mai bine toamna, când băgăm vitele în grajd. Atunci cele mai multe sunt grase și frumoase. La câteva săptămâni însă, vedem numai că încep să slăbească. Aceasta se întâmplă numai din cauză, că nutrețurile, ce li-le dăm noi, nu conțin în măsură de-ajuns albumina și grăsimea de lipsă și astfel trupul lor e silit să contrage mereu câte o parte din grăsimea, ce se află în acela ca rezervă, pentru a putea produce în el căldura de lipsă.

În modul acesta se subtrage zi de zi câte o porțiune bună de grăsime din trupul vitelor, până-când în cele din urmă slăbesc de tot; adică până când se gata toată grăsimea de rezervă din trupul lor. Trupul vitelor are lipsă de-o căldură neîntreruptă dela 35—40 Celsius. Căldura aceasta o produce nutrețul, ce-l consumă vitele, și anume: materia uscată și grăsimea.

Materiile acestea ajungând în trup se desfac în niște oleuri și apoi ca atari ajung cu ajutorul vinelor în sânge. Sângele până-când încă nu e deplin format, vine în atingere în plămâni cu aerul atmosferic, din care oxigenul se desface acolo și se preface în carbon, care apoi încă ajută arderea și mișturarea nutrețurilor consumate.

O parte a nutrețului mâncat de vite, desfăcându-se în trupul acestora, după-cum am văzut și mai sus, în albuș și grăsime, acestea rămân tot acolo și apoi se adaogă cu ajutorul sângelui în carne, oase sau grăsime, ear' cealaltă parte, adică materialul nefolositor, iasă sub formă de balegi.

Chemiștii au desfăcut nu numai fânul în materiile, ce acela le conține, ci chiar și celelalte nutrețuri ce se dau vitelor. Prin această desfacere le-au fost apoi ușor să compună o anumită tabelă a nutrețurilor, din care economul se poate orienta cu privire la nutrirea vitelor de așa, încât acela să nu se slăbească de loc.

În înțelesul acelei tabele, vitele se pot nutri și cu nutrețuri mai rele, de pildă cu paie, fără ca să slăbească, numai cât pe lângă acelea trebuie să li-se mai adaogă și astfel de nutrețuri, cari conțin în ele albumină și grăsime în măsură corespunzătoare, care în paie de regulă lipsește. Astfel dacă vitele se nutresc numai cu paie și coceni, trebuie să li-se mai adaogă nesmintit și ceva pleavă opărită cu napi de nutreț și presărată cu țărițe, sau lătură dela cutare fabrică de spirt.

Pentru o păreche de boi de 1000 chlgr. se poate socoti pe zi, când sunt în odihnă, în înțelesul tabelii de mai sus următorul nutreț: 9 chlgr. fân bun natural, 8 chlgr. coceni, 10 chlgr. fân de trifoiu sau luțernă și 10 chlgr. napi de nutreț cu pleavă. Pentru o păreche de boi puși pe îngrășat se poate socoti în periodul dintâiu 10 chlgr. fân de mazărice, 44 chlgr. napi de nutreț, 8 chlgr. pleavă de grâu, 6 chlgr. fân de luțernă, 4 chlgr. făină de cucuruz și 2 chlgr. turtă de rapiță. În periodul al doilea se poate socoti: 13 chlgr.

Moara de pe tâu.

De N. R. Păunaș.
(Urmare).

Groful, care fostu'-mi-a la înmormântarea feciorului răpit de cea cu coasa și cu grebla, fără să fi băgat în seamă, că el era singurul copil la părinți bogăți, știa cu ce pompă, cu ce haine mândre și cu ce scumpete l-au îngropat, le povesti, povesti tot din fir în pâr. Nu știu cum naiba însă, de își aduse aminte de întâmplarea cu tistul lui și fata curagioasă a morarului. Bag seamă, privind așa pe sub gene la bujorul de fată, voinică nevoie mare, îi veni și lui pofta să-i ispitească voinicia și curajul ei, sau că cel micuț îi șoptise și lui la ureche sfatul ispititor, căci eată s'firșește cu dealdeasta: »Cine 'mi-o aduce în miezul nopții acesteia inelul feciorului îngropat, hinteul meu cu cei patru armăsari al lui va fi. La aruncarea pământului nu este lucru mult, căci mormântul e acoperit cu fos-

tene de gorun, ear' peste fostene numai la trei urme pământ. Deci oameni buni puțină inimă, și frumoasă plată«. Oamenii se încruciră și se codiră. Fata morarului, ca mușcată de viperă, sare sus, sprijinește furca de părete, împlintă fusul în caer făcând astorfel de vorbe rost: »Las' că ți-oi veni și ție de hac, ca și tistului. Merg singură să-ți-l aduc, să-ți arăt că am suflet, în care este zămislită credința în D-zeu«.

De geaba se împotriveau părinții, în deșert erau toate rugile și bocetele lor, ea nu se înduplecă. Văzând morarul că nici cum nu vrea să se închine către vorbele lor, o amenință, o porecli vrăjitoare și fermecătoare, că o va da pe mâna stăpânirii, care o va pedepsi cu ardere pe rug. Ea însă nu băgă în seamă astfel de graiu, căci vezi Doamne se simția cu fața curată, ci luându-și năframa, zise un »să ne vedem cu bine« și plecă. Eșind în curte ghirișii dormiau, își luă hîrletul și lopata,

și ață cărarea din luncă sub privirea aurie a lunei, mergea, mergea de parcă sbura prin pustiul luncilor, ca o abia văzută închegare a vîzduhului.

Eată-o, cum trece prin ogrăzi, acum se furișează pe sub zidurile negre ce îngrădesc curțile bogătanului, ba acum s'a pierdut, nu se mai vede. Dar' eată-o răsare earăși de după bungetul de tufiș, e la poarta cimiterului sub crucea ce poartă trupul restignit al blândului Nazarinean, Mântuitorul nostru. E înghenunchiată pe floricelele nevino-vate, mânilor albe ca spuma laptelui ridicate-s spre mieluşelul lui Dumnezeu, care pare a se îndupleca către inima ei vitează și cucernică. Se rugă, nu știu cât, și nu știu ce, dar' în urmă totuși am prins astfel de vorbe rupte: »...« Doamne nu mă judeca — nu mă osîndi prea greu. Neamul nostru — Doamne neamul tâu plăcut — cum de nu 'ți-e milă de el — e huiduit, — da, apăsat și sbiciuit e neamul românesc,

fân de trifoiu roșu, 5 chlgr. otavă, 50 chlgr. napi de nutreț, 4 chlgr. turtă de rapiță și 3 chlgr. făină de cucuruz. În periodul al treilea se poate socoti: 12 chlgr. fân natural, 36 chlgr. lătură cu făină de cucuruz, 18 chlgr. cartofi ferți, 6 chlgr. făină de cucuruz, 2 chlgr. turtă de rapiță și ca un chilogram tărită de măzărliche.

Pentru vacile cu lapte după 1000 de chlgr. greutate se poate socoti următorul nutreț: 9 chlgr. fân bun natural, 5 chlgr. măzărliche, 4 chlgr. paie de orz, 20 chlgr. napi de nutreț și 7 chlgr. turtă de rapiță. Pentru cai după greutatea de 1000 chlgr. se poate socoti pe zi când sunt în odihnă următorul nutreț: 10 chlgr. fân natural, 12 chlgr. paie de orz și 4 chlgr. ovės.

Nutrirea vitelor după tabela de mai sus nu se poate face decât în economiile mai mari, unde adecă se află tot felul de nutrețuri și unde dela început se măsură greutatea vitelor aflătoare în economie precum și a nutrețurilor adunate, ca astfel să se poată socoti curat, dacă s'au strîns nutrețuri de ajuns sau că acelea nu sînt în măsură corespunzătoare. În economiile mai mici însă, nutrirea vitelor se face mai mult pe chibzuite, cum se mai zice, așa că dacă economul are mai multe paie ca fân, atunci acelea se amestecă cu porțiuni mai mici de fân sau otavă, ear' dacă are fân și otavă mai multă, atunci acestea se amestecă în porțiuni mai mari sau se dau chiar și așa neamestecate în mîncare la vite.

La tot casul economul trebuie se fie cu multă băgare de seamă la nutrirea vitelor, așa ca de o parte nutrețul adunat să nu se prădeze, ear' de altă parte nici vitele puse pe iernat să nu prea slăbească și îndată-ce vede într'o parte sau alta oare-care scădere să o îndrepteze până când încă nu este prea târziu, pentru-că numai atunci se adeverește proverbul bine cunoscut în lumea economică: »ochii stăpânului îngrășă vitele«.

Ioan Georgesen.

Creșterea viermilor de mătase.

Pe la sfîrșitul lui Aprilie sau începutul lui Maiu, sēmēnța gāndacilor de mătase se scoate din pivniță și o lāsăm să clocească. Sē știe că sēmēnța viermilor de mētase lipită pe hārtie sau pānză, se păstrează puindu-se într'un coș, care se atērnă în pivniță cu temperatură constantă de zero grade, cu aer curat, mai bine ceva umed decât uscat.

Dacă sēmēnța se ține iarna în aer prea uscat, atunci ea clocește prea de timpuriu.

Dacă sēmēnța trece repede dela frig la căldură, dela uscăciune la umezeală, face ca viermii să iasă târziu și neregulat.

Viermii es cu greu și rēnduri rēnduri din sēmēnța, care îndată după recoltare a fost pusă și ținută la o temperatură sub 0°, sau care a fost espusă la schimbări de temperatură.

Plodul pierde din ouele, cari au fost păstrate în strat prea gros (mai gros de o jumătate centimetru) și bătute de soare.

Ouele au nevoie de liniște și deci nu e bine a le scutura sau ale rade de pe pānză.

Ouele, cari clocesc la căldură mare și uscată (peste 31 grade) dau viermi bolnāvicioși, cari mor după o lăpēdare de piele.

Desvoltarea plodului din ou și a viermelui merg paralel cu vegetația dudului. Pe la sfîrșitul lui Aprilie când se arată foile de dud, începe a crește și plodul din ou, care ese îndată-ce se arată primele foi și crește mereu în mēsură acestora, așa că vieța viermilor se termină, adecă fac gogoșile, în Iunie, când se coc duple.

Timpul clocirei merge cu temperatura. Sēmēnța care, cu ocazia transportului a stat mai multe zile la căldură, nu mai poate fi pusă la o temperatură mai joasă. Când temperatura se urcă cu încetul până la 22 grade în 10 până la 14 zile, viermii es din ou; dacă însă e rece, clocirea poate dura și 3 sēptēmāni.

La eșirea din ou viermele de mētase e foarte mic (abia are 2 milimetri); crește însă foarte repede și atinge în 4 sēptēmāni o lungime de peste 8 centimetri. La început, coloarea lui e cafenie închisă, aproape neagră; cu încetul însă, adecă după fiecare lăpēdare de piele, se deschide, așa că la urmă e albă cenușie sau galbenă străvezie.

Viermele de mētase are 2 rase principale: viermi cu mētasea galbenă și viermi cu mātasea albă.

Ouele celor dintāiu sînt mai închise.

*

Viermii de mātase se cresc într'un local spațios, bine luminat și care se poată fi aerisat destul de bine. Aerul curat e o condițiune de viață pentru viermi. Prin rēsufierea lor, prin escrementele și rēmāșițe de foi, aerul se strică și miroase greu, când intrăm. Nu e bine să deschidem ferestrele pentru a premeni aerul; e mai nemerit să avem ventilatori în pereți sau în ferestre.

Aerul din odāi se poate curăți punēnd var nestins în bucāți sub mese, cari trebuiesc înlocuite când s'au prăfuit.

Pe un metru pătrat se pot crește până la 625 viermi. 10 grame de sēmēnță numără 12.000 ouē, prin urmare acestea reclamă cel puțin 16 metri pătrați, afară de locul trebuincios pentru trecere.

Mēsurarea temperaturii se face cu termometrul, care se atirnă în local. Căldura cea mai potrivită în prima vîrstă e cea de 24°. Aerul localului nu trebuie să fie nici prea uscat, nici prea umed.

Foile de dud, cari se dau gāndacilor să nu fie degerate, pātate, prăfuite, cu rouă sau plouate.

La început, cu deosebire, să dă viermilor foi mici și sănētoase, mai târziu mai mari și la sfîrșit ramurile întregi.

*

Într'un local de creșterea viermilor de mētase, avem nevoie de cutia de clocire, o cutie de carton de mărime diferită. Patru sute ouē așezate unul lângă altul au trebuință de 9 centimetri pătrați. Cutia se face din carton

eu Doamne vreau a-l ajuta — Doamne — inima, — sufletul, — ție îl jertfesc — ajută, scapă poporul tēu din orbicare, luminează-i mintea, — scapă-l din urgia robiei amare. Ție îmi logodesc, Isuse Christoase, inima — nu o lăpāda dela tine, nu mă osîndi pentru că — Doamne — că turbur liniștea morților. Știu, pēcat greu este, — cu grea osîndă — tu însă știi inima mea — Doamne«, — și un hohot de plâns îi înecă glasul, fața se sprijini pe pieptul rotund și fecioresc.

Blāndul Christos, Māntuitorul nostru, îi ascultă rugarea. Întreg cuprinsul se preamărește, Christos pe cruce par'că se mișcă, vēzduhul se cutremură și Domnul s'a desprins din cuiele ținuite prin māni și picioare, în lemn. În o dulce lumină dumnezească, plutea în vēzduh, deasupra voinicei fecioare. Un glas blānd și dulce se desprinde în liniștea aceasta. »Auzită s'a făcut rugarea ta la cer. Nu piept femeesc

'ți-e dat ție dela Tatāl, ci de viteaz. Tu copil nu o să hrānești la pieptul tēu, ci poporul meu ales, și plăcut. În schimb ai să-ți păzești inima și sufletul neprihānit, curat ca pān'acum. Îndată ce ție-vei pāngārī — cu moarte amară vei muri. De aici înainte mireasa mea vei fi, și până credincioasă îmi vei fi, bine îți va merge. Scoală-te acum și mergi la mormēntul nou, în curēnd o să-ți desgropi, ia inelul, dar lasă inelul tēu în schimbul celui vechiu«. Tăcere...! cuprinsul se îmbrāca earāși în haina să obicīnuită. Christos era earāși prins în cuie pe lemnul crucii.

Insuflată de un foc dumnezeesc, cuprinsă de evlavie, se sculă Pāunița și pāși în cimitir, care tresare de cucernicie. Îndată află mormēntul și cu brațe vīnoase începū a arunca pāmēntul în dreapta și în stānga. Nu-i trebuī mult și eată podinele de gorun. Le ridică, intră în groapă cu hārlețul, desface copārșeul și cu smārenie trage

inelul din degetul cel mic al mortului lāsānd al ei în locul deșertat. În clipa aceasta se auzi un sgōmot. Era o ceată de haiduci, cari se adunaseră cu prada lor în mijlocul cimitirului. »Jos fraților, legați caii de cruci și haideți la moară că astă seară e și groful cel cumplit acolo, care ne-a necinstit casele, ne-a omorīt frații nostri, veniți să-i facem judecata. În liniște să mergem pe calea țerii, că poate îl intālνim în drum«. Auzirā haiducii, că un grof se află la moara de pe tēu, și îl luaseră pe groful cel cald la inimă și cu gāndul românesc, drept de ciocoiul cel sēlbatec din cuprinsul mārghinaș, vestit în rele și spurcate fārādelegi. Fata la auzul sgōmotului se piti binișor în mormēnt ca nu cumva să o zārească haiducii, prinzēnd însă vestea din limba haiducilor despre blāstēmatal nelegiuit, era cât pe aci să sară din groapă să se prindă de-abinele cu haiducii, ca ea să judece pe ucigașul neamului.

ușor și are o adâncime de 3 centimetri. Pe dinăuntru se câptușește cu hârtie netedă. Drept capac al cutiei, servește un cadru de lemn, pe care se prinde o pânză rară (zăbranic).

Ouele cu pânza, pe care sunt lipite, se pun în cutie și pe pânză (zăbranicul capacului) se pun frunze. Viermișorii eșiți din ou trec prin zăbranic pentru a ajunge la frunze.

Viermii se mută și se hrănesc pe paturi formate din 5—6 polițe sau etajere.

Cadrul unei etajere se face din scânduri de 5 cm. lățime și 3 cm. grosime. Se dă cadrului o lungime de un metru și o lățime de o jumătate metru pătrat. Prin urmare, pentru cultura a 10 grame de sēmēntă, ne trebuie cel puțin 10 etajere de acestea.

Pentru a face economie de loc, mai multe etajere se pun una deasupra alteia, din 50 în 50 centimetri formând patul. Ele se sprijinesc de 4 lanți verticali, groși de 4 cm. și împreunate sus și jos prin câte 2 stinghii; un pat format din 5 etajere costă până la 10 lei.

Vieța gândacilor de mētase atîrnă de îngrijirea ce li-se dă și de calitatea frunzelor de dud.

Tîrgul de vite de prăsilă

— din Sibiu.

În numerii trecuți am dat și programul, după care avē se se țină tîrgul, precum și rezultatul premierii celor-ce au spus vite. S'a vēzut, că Românii au fost tare puțini premiați, o dovadă aceasta, că trebuie să lucrăm încă mult într'ale economiei de vite, ca să ne apropiem de concetățenii noștri Sași, cari știu prețul mai bine, ce plătește prăsirea unor vite de *soiu bun*.

Învēțăturile, ce s'au putut face la tîrgul acesta, se potrivesc nu numai pentru împrejurimea Sibiului, ci pentru ori-ce plugar inteligent, de aceea și vorbim ceva mai larg despre ele.

Pentru vitele de Pinzgau s'au plătit prețuri mari. Pentru un taur de 2

ani al economului Drotleff s'au plătit 1000 cor. Un taur alb, de rassă ardeleană, din prăsila contelui Teleki dela Drașov, încă s'a vēndut cu 1000 cor. Prețul mijlociu pentru tauri de 2 ani, Pinzgau, a fost de 650 cor., viței Pinzgau de 8—10 luni 180—220 cor. Cel mai mare preț l-a căpētat țeranul Helch, care a vēndut un vițel de 3 luni cu 260 cor. Vițelul era, pentru vîrsta lui, foarte mare, avea oase groase și toate semnele, că e de rassă curată Pinzgau. Stăpânul adusese și vaca cu vițelul, ceea-ce încă a tras mult în cumpēnă. Vițelul n'a supt la vacă, și a fost nutrit din vedriță. În toată ziua a căpētat 10 litri de lapte căldicel, cum e cel muls, și 2—3 litri de ovēs zdrobit cu puțin var de nutreț. În 4, mult cinci luni se poate înterca vițelul nutrit în felul acesta, dāndu-i-se după aceea numai fēn bun și ovēs.

Vacile și vițelele Pinzgau n'au ajuns la prețuri așa de mari, dar' totuși s'au vēndut multe, tot dovadă, că cu rassa aceasta se poate căștiga foarte mult.

Cele mai slabe părți la taurii espuși au fost șelele, crucea și picioarele dinapoi. Tocmai părțile acestea trebuie să fie însă mai puternice. Causa e felul nutririi. Dacă dăm taurului din tinețe mai mult lături, napi de nutreț și uruială de cucuruz rămâne slab. Pentru a avē tauri buni e potrivit nutrețul uscat.

O altă cauză a slăbănogirii crucii și picioarelor e și puțina mișcare, ce o fac taurii. Mulți nu fac alt drum, fără din grajd la troaca fētānii. Cāt de mult face însă mișcarea, s'a putut vedē la taurii contelui Teleki, care-i dă toată vara la pășune și earna îi mână până în comuna învecinată, numai pentru deprindere. Asta trebuie să ne-o înșemnăm și noi.

Mult preț începe să se pună acum și pe împrejurarea, că dela ce vite e prăsit vițelul sau vițeau, care se vinde. Țeranul Helch a căpētat prețul acela frumos și pentru-că s'a vēzut alătura și muma tăurenciului.

Acestea sînt esperiențele dela tîrgul din ēst-an. Fie-ne și nouē de învēțătură.

RÎS.

Jidanul se întorcea acasă în căruța unui Român. Drumul venea prāvālat și tăia colina în lung. Nu știu ce li-se năzare cailor, c'o rup la fugă de scăpărau roțile. Harabagiul dă el se-i ogoaie, dar' nu era chip. La un hop, cārnesc în loc, rēstoarnă căruța și asvirle pe Jidan cāt colo, de-i rupe un picior. Cum s'a făcut, că Românul nu s'a prijelit. Când a vēzut el întēmplarea chirigiului, l-a pālīt mila și desfăcēndu-și briul s'apropie se-l oblojească:

— Iacă așa vin păcatele pe capul omului, pe negāndite! Te doare rău, jupāne?

— Lasă piciorul acuma: viră mână te rog în buzunar și vezi dacă n'am stricat ceasornicul...

Comunitatea de avere din Caransebeș.

Adunarea ordinară de primăvară a reprezentanței comunității de avere a fostului regiment canfiniar romāno-banațean s'a ținut în Caransebeș, Joi în 2 Aprilie 1903 st. n. la 10 ore a. m. Între obiectele la ordinea zilei s'au numērat și socotelile și inventariile anului 1902, din cari scoatem următoarele cifre:

Venitele dela administrația pădurilor au fost preliminate cu cor. 332.947 și au intrat cor. 273.327.04, adecă cu cor. 59.619,96 mai puțin. Recerințele au fost preliminate cu cor. 231,429— și s'au erogat cor. 220.317.95, adecă un prisos în bani de cor. 53,009.19 care cu cor. 276,963.53, restul cassei din 31 Decemvrie 1901, dă suma de cor. 329.972.72. Interesele restante după împrumuturi cor. 1760.41. Arēnzile restante pentru poieni etc. cor. 26,879.60. Arēnzile restante pentru vēnat cor. 550.70. Chirie restantă cor. 200. Spesele judecătorești restante cor. 7047.01. Valoarea mobilelor, planurilor catastrale etc. coroane 69.791. Valoarea lemnelor de regie coroane 6,859.25. Valoarea materialului de clădit cor. 39.70. Valoarea caselor fo-steriale cor. 275,084.44. Deci în total 718,184.93.

Averea comunității a crescut față de anul 1901 cu cor. 61,581.50. Nu sînt computeate în această sumă lemnele de foc ce se dau gratuit împāduriților în valoare de circa cor. 80.000 la an, daunele silvanale în suma de cor. 218,471.59, pășunea ieftină de munte și de pădure, taxele moderate pentru jir, pentru lemne de credit și de construcție.

Pădurile, munții și poenile comunității de avere sînt evaluate la suma de cor. 33.174,974.40. Fondul gimnasial format de comunitatea de avere reprezintă suma de cor. 95,327.99. Valoarea caselor comunității din Caransebeș și Băile-Herculane este de cor. 147,500.43. Fondul caselor și mobile reprezintă suma de cor. 40,566.15. Ear' aceste împreună cor. 188,066.58. Față de anul 1901 o creștere de cor. 1105.66.

Stipendii și ajutoare s'au dat în 1902 în suma de cor. 9700, ear' pentru școala de industria lemnului cor. 2287.09.

Plantare de pomi în Fofeldea.

De pe Hārtibaciu, 6 Aprilie 1903.

Ziua de 5 Aprilie n. o. se numără între puținele zile de bucurie ale unei înșemnate părți a populațiunii noastre din cercul pretorial al Noorichului.

Conducătorii Reuniunii de agricultură, d-nii D. Comșa și V. Tordășianu ne vestise cu zile înainte, că la data amintită reprezentanții comitetului central din Sibiu vor îndeplini plantarea altoilor, meri pătuli, dāruți membrilor reuniunii cu locuința în Fofeldea.

Din privilegiul plantării comuna noastră a fost onorată de d-nii D. Comșa, presidentul reuniunii; de membrul în comitetul central prof. Dr. P. Șpan și de dl Mateiu, clerico, toți din Sibiu; apoi

Haiducii părăsiră în liniște cimitirul lāsānd caii în grija morților. Simțindu-i fata îndeparte, iute sare din groapă, leagă inelul în cornul nāfrāmei, se face stăpānă pe cai legāndu-i unul după altul și o ia iute prin ogrāzi și apoi prin lunci. Ajungēnd teafēră la moară cu mult înaintea haiducilor, leagă caii în grajduri, cu dobānda haiducilor cu tot și întră fără veste în casă. Aici o așteptau toți cu frica și spaima în oase. Când o vēzură teafēră și cu inelul în cornul nāfrāmei, se mirau de voinicia și curajul ne mai pomenit; în taină își ziceau însă, sau are putere dela Dumnezeu, sau că stă în legătură cu Necuratul. Groful însă o laudă, că e o adevērată fiică de a lui Traian și vrū se-i dāruiască hinteul și caii, ea însă nu vrū se-i ea, ci îl rugă ca să împārțească banii, ce i-ar primi pe hinteu și cai, sārācilor și orfanilor.

(Va urma).

de părintele protopresbiter tractual *Nie. Moldovan*, d-na și d-goara *Moldovan*, cum și de un număr însemnat de frunțași din comunele învecinate. La prelegerea teoretică și practică, ținută de dl Comșa în una din spațiile sale ale școlii, între alții am remarcat și prezența d-nei *Cordescu*, a dlui notar *Ienciu*, a parochului *Bonea* și alții.

Dl Comșa, acest binecunoscut vorbitor popular, ne-a trecut prin toate fazele de dezvoltare ale pomilor. Ne-a vorbit despre alegerea seminței (simburiilor), despre plantarea și croirea pădureților, despre situația locului de plantare, despre diferitele feluri de altoire, despre strămutarea din un loc într'altul a pomișorului tinăr, despre mlădițele de altoit, despre îngrijirea ulterioară, ce dăm pomului, despre culegerea, păstrarea și valorizarea pomilor.

Finită prelegerea din școală, ne-am prezentat cu toții în grădinile membrilor, cari își pregătiseră cu multe zile înainte gropile pentru altoii ce-i vor primi. Aici ni s'a vorbit pe larg despre săparea gropilor, despre adâncimea și lărgimea lor, despre curățirea rădăcinilor și despre așezarea pomișorului în pământ. E de prisos să amintesc, că cele auzite au fost cât se poate de instructive pentru noi și mai ales pentru tinerimea școlară, chemată a pune în practică învățăturile folositoare. În fine s'au împărțit între economi mai multe sute pădureți (meri, peri, pruni, caise etc.) și alți diferiți.

După munca oboșitoare recreația neapărată ni s'a oferit la masa bogată a harnicului notar *Toma Ienciu*, care viu interes poartă înaintării și înfloririi comunei Fofeldea.

De încheiere mai amintesc, că Reuniunea agricolă a ținut în Fofeldea cu câțiva ani înainte o expoziție de vite binecunoscută și tot aici a dăruit deșteptului econom dlui *Sopa Petru*, o vițea rasea »Pinzgau« din a cărei prăsilă s'a dăruit o vițea economului *Ioan Stănuț* din Ilimbav.

Un econom.

Comerțul român.

»Drapelul« primește dela un prieten următoarele șire îmbucurătoare:

Trecând ocazional prin Caransebeș, am intrat în prăvălia »Severineanei«, condus fiind de principiul, că banii mei s'î dau pe cele trebuincioase totdeauna Românului. Și aici la »Severineana« am rămas deplin satisfăcut. Un aranjament plăcut și provăzut cu toate cele necesare omului în casă, un serviciu prompt, prețuri moderate și un personal prevenitor ca acolo n'am găsit decât în orașe mari la comercianți de vocațiune. Mi-a venit apoi din întâmplare în mână bilanțul societății pe anul 1902 și am rămas tot așa de plăcut surprins. Un capital de 117000 aduce un venit curat de 8%, plus ridicarea fondului de rezervă la 15000 cor. Azi, când e concurența și în Caransebeș mare și când publicul mare românesc e încă destul de indolent față de instituțiile românești, pot zice că a realiza astfel de progrese e laudabil. Factorii principali în afacere sânt: presidentul societății dl *Ilie Curescu*, con-

ducătorul prăvăliei dl *Petru Lepa* și dl *Ioan Șușoiu*, contabil, precum și personalul de serviciu, care lucră cu pricepere și cu conștiință. Eu nu am acțiuni la »Severineana« și numai interesul național m'a făcut să relev aceste, ca să se vadă că și Românul poate fi comerciant bun, cu toate că în credința aceasta slăbisem cetind regresul societăților românești »Concordia« din Sibiu, »Mercur« etc. Să dea Dumnezeu, ca »Severineana« să umple Bănatul de comercianți români de specialitate.

SFATURI.

Câtă sare se dăm animalelor de casă? Aceasta atâră dela mai multe împrejurări, în termin mijlociu însă se poate socoti cantitatea zilnică în modul următor: 1, *La vite cornute*, tinere, 10—25 grami, vaci de lapte 15—45 g., vite de îngrășat 50—70 g. 2, *La oi*, celor de lână 2—4 g., celor de îngrășat 6—8 g. 3, *La porci* 4—8 g. *La cai* 12—20 g. Animale mai tinere și mai bătrâne cer sare mai multă, cele în etate mijlocie mai puțină.

Pentru spălatul rufelor. Oțetul, pus numai decât în apa cea dintâi, păstrează culoarea verde și cea roșie palidă. Adăugând la apa din urmă, restabilește roșata viie. Soda păstrează roșul purpuriu și albastrul, potașa păstrează și restabilește negreața de pe postavuri de lână curată.

Știri economice, comerc., jurid., industr.

Măsar român în Murș-Uioara. Recomandăm publicului românesc pe harnicul măsar român din Murș-Uioara, dl *Augustin Stoica*, care face ori-ce lucrări, precum mobile, ferestri, uși, străni bisericesti, bance de școală, padimente, sicriuri pentru morți, etc. frumos și cu prețuri moderate.

La stația din Husușeu se primesc de aci înainte pentru transport pachete și lazi cât de mari.

Comerțul exterior al Rusiei. În timpul celor d'întii 9 luni ale anului 1902 s'a ridicat la 976 096 000 ruble contra 927 219.000 ruble din perioada corespunzătoare din 1901 și 923,232 din 1900.

Exportațiunile au atins cifra de 387.451.000 ruble contra 399.015.000 și 438.252 00 ruble din perioadele din 1901 și 1902.

Importațiunile s'au ridicat la 688.45.000 ruble contra 528.204 000 și 484.900.000 ruble din 1901 și 1900.

Exportațiunile au întrecut importațiunile cu 201.194.000 ruble contra 129.189.000 ruble în 1901 și 46.728.000 ruble în 1900.

Pescăriile statului român. În cursul anului 1902 administrația pescărilor statului a esportat în străinătate 5.765.000 chlgr. pește.

Dela băncile noastre. »*Arieșana*« în Turda, an. XVII. Profit net cor. 21,590.04, rezervele cor. 56.104, dep. spre fructific. cor. 432.316.

»*Aurora*« în Năsăud. Profit net cor. 12.208.95, dep. spre fruct. cor. 806.546, rezervele cor. 62 164.

»*Bungărzana*« în Bungard. Dep. spre fruct. cor. 2321.38, profit net cor. 392.35.

»*Buna*« în Feleacul săsesc. Profit net cor. 599.06, rezervele cor. 470, dep. spre fruct. cor. 1733

»*Concordia*« în Ozora-Uzdin. Rezervele cor. 13.059, dep. 3109, profit net cor. 5120.16.

»*Crișana*« în Brad. Dep. spre fruct. cor. 660.167, rezervele 85.907, profitul net cor. 16.653.58.

»*Olteana*« în Viștea-inferioară. Profit net cor. 10.334.54, Rezervele cor. 28.042,— dep. cor. 130.997,—, pentru scopuri de binefacere s'au votat 641 cor.

»*Porumbăceana*« în Porumbacu inf. Reserve cor. 1469,— dep. spre fruct. cor. 55.694,—, profit net cor. 4123.10.

»*Ulpiana*« în Grădiște. Profit net cor. 1312.38 Rezervele cor. 11,881,—, dep. spre fruct. cor. 19,130,—.

FELURIMI.

Comerțul cu diamante. India ostică a dat până acum lumii diamante în valoare de 340 milioane coroane; Brasilia în valoare de 400—500 milioane, Africa-sudică a dat până în anul 1899 mai multe diamante, decât India și Brasilia la oaltă, adică în valoare de 1568 milioane coroane. N'î mirare deci, că Anglia lăcomă după averi s'a năpustit asupra bieților Buri și le-a luat țările în stăpânirea sa. Greutatea diamantului se măsură cu carate. Un carat face 205 miligrame. Cu cât e mai mare diamantul, cu atât mai mult crește și valoarea lui. De pildă un diamant de 10 carate e de 100 ori mai prețios, ca unul de 1 carat. Prețul diamantelor e de altfel foarte variabil. Când s'au descoperit minele de diamante din Brasilia, valoarea unui carat a scăzut dela 250 la 25 franci. Când s'au aflat apoi și în Africa-sudică diamante, a scăzut valoarea unui carat și mai tare. Acum valoarea unui carat este între 30 și 36 coroane. Diamantul cel mai prețios îl are Țarul Rusiei. După el urmează Șahul Persiei și Sultanul turcesc. Cel mai frumos diamant se află pe coroana regelui englez. Cel mai mare diamant din lume s'a aflat în 30 Iunie 1893 în Africa-sudică. Are 969½ carate și costă 20 milioane coroane. De sine înțeles, diamantele le pun la adăpostul cel mai bun, și astfel foarte rar se aude, că cineva a furat diamante.

Statistica religiunilor. Presidentul oficiului statistic din Stuttgart, H. Zeller, a făcut o nouă statistică a tuturor religiunilor de pe pământ. După rezultatele obținute de el pe pământ se află cam 1,544.510.000 locuitori. Între acestia sânt: 534,940.000 creștini, 10,860.000 Evrei, 175,290.000 Mohamedani și 823,420.000 de alte confesiuni și anume: 300 milioane sânt de religiunea lui Confucius, 214 milioane de religiunea lui Brahma și 121 milioane de religiunea lui Buddha, ear' restul de 188,420.000 de alte confesiuni mai neînsemnate. Între 1000 oameni sânt 346 creștini, 7 Evrei, 114 Mohamedani și 523 de alte confesiuni.

CRONICĂ.

„Asociațiunea” la Baia-mare. Adunarea generală din acest an a „Asociațiunii” se va ține în Baia-mare. Pentru a lua măsurile de lipsă, comitetul despărțământului Sătmăr Ugocia a ținut ședință în 27 Martie n. o. și a luat următoarele hotărâri: a) luat act despre faptul, că magistratul orașului liber reg. Baia-mare a decis să pună la dispoziția comitetului sala festivă din „Grand Hotel”, pentru a se ține în ea adunarea generală și petrecerile sociale, ce se vor aranja din prilejul ținării ei. A pus termenul pentru ținerea adunării generale pe 9 și 10 August n. o. A stabilit programul festivităților astfel: a) Primirea solemnă a comitetului central; b) seara de cunoștință; c) banchet în ziua primă; d) concert; e) bal; f) excursiuni. Concertul se va ține în ziua primă a adunării, balul în ziua a doua. Se va scoate o broșură, în care va fi descris orașul Baia-mare și jurul său, din punct de vedere istoric și etnografic, având ca adaos și o hartă topografică. În zilele adunării se va scoate o foaie ocazională într'un singur număr. Oratorii festivi vor fi următorii: a) Dr. Teofil Dragoș va rosti discursul la primirea comitetului central; b) Alexandru Breban la seara de cunoștință, iar c) George Șuta va răspunde la discursul de deschidere a adunării generale, salutând adunarea. S'a ales apoi un comitet, care s'a împărțit în secțiuni, cu un birou central în permanență.

Căsătorie în casa împărătească. Luni s'a cununat în Viena archiducesa Amalia Elisabeta cu prințul Alois de Lichtenstein, în prezența împăratului și a celorlalți membri ai casei domnitoare. Ceremonialul religios a fost oficiat de episcopul Mayer, pleban al bisericii din Burg.

Alegere de primar. Ni-se scrie: În comuna noastră Boian (comit. Țer-nava-mică) se află peste 1600 locuitori români și puținei Sași, însă cu durere trebuie să amintesc, că până acum în mai mulți ani de-a rândul membrii primăriei comunale, cu deosebire primarul era tot Sas.

Acum s'a întors roata, oăci în 6 a. l. o. s'a făcut alegerea primăriei comunale, unde, prin buna tactică și mult vrednică conducere a primpretorului nostru în cea mai deplină ordine și liniște precum dedat este Românul, afară de un pârgar, s'au ales tot Români, în fruntea cărora stă ca jude tinărul și harnicul econom Vasile Todea, în comitetul comunal asemenea sunt mai tot Români. Boian la 10 Aprilie 1903. *Ștefan Pocan.*

Pentru biserică. El Vasile Seulea din Leșnic, dimpreună cu soția Marian. Toma, a dăruit pe seama bisericii de acolo un policandru în valoare de 48 cor. D-zeu să-i răsplătească! L.

Recrutările eară s'au aminat. Ca fruct al neastâmpărării kossuthiștilor, aflăm, că recrutările din acest an, eară s'au aminat

De nu va fi ceva pedecă, se vor ține — dela 2 Iunie până la 25 Iulie st. n.

Nenorocire îngrozitoare. În Iászberény s'a zidit acoperiș nou la casa comitatului. În 18 Martie muncitorii voiau să ridice cu ajutorul scripețului o grindă mare de fer sus la acoperiș. Abia au putut-o ridica la 5 metri, căci scripețul s'a stricat și grinda a căzut jos și a omorât 3 muncitori, ear' alți trei au fost grav răniți.

Un porc turbat. În comuna Beregső (Bănat) a mușcat un porc turbat pe bătrânul Petcu și pe o fetiță de 8 ani. Cei mușcați au fost trimiși la Pesta, ca să fie vaccinați contra turbării.

Din statistica lui Februarie. În luna lui Februarie a. o. s'au născut în Ungaria 57.577 copii. Casuri de moarte au fost 45.651. Mai multe nașteri au fost pe amândoi țărmurii Tisei, mai puține în Transilvania. Căsătorii au fost 37.813. Mai multe căsătorii au fost dincolo de Dunăre, mai puține pe pustă.

Focuri au fost 1112 în 903 comune, făcându-se o pagubă de 1 mil. 738.640 cor. Pasapoarte s'au dat în Ungaria (fără Croația), 11.527, dintre cari 5085 pentru America, 4249 pentru România.

La cele 295 țerguri de vite s'au minat 357.756 vite cornute, 152.567 cai, 11.457 oi și 71.273 porci.

Bani falsi. După cercetări îndelungate i a succes gendarmeriei să prindă pe falsificatorul Hanreisz din Cubin (Timiș). La el s'a aflat un atelier întreg și mai multe mii de piese de 20 bani. Hanreisz tăgăduiește până acum, că ar avé tovrăși.

Bani de aur de 20 cor. încă s'au falsificat. Falsificarea s'a săvârșit sco-bînd din piesele cele bune miezul și punând în locul aurului scos tinichea. Piesele cele false n'au sunet și cântăresc numai 575 grame în loc de 674.

Necrolog. Subscriții cu inima frântă de durere, aduc la cunoștința numeroaselor rudeni și cunoscuți, că prea iubitul nostru fiu, frate, soț și tată Aurel Iosof, capelan gr. or. în Bujor, după grele suferințe în anul al 25-lea al vieții și al 2-lea al fericii sale căsătorii, provăzută cu sf. taine, și-a dat nobilul său suflet în mâinile Creatorului la 6/19 Aprilie orele 10 a. m. Rămășițele pămîntegii ale scumpului și neuitatului nostru defunct s'au așezat spre veșnica odihnă în 8/21 Aprilie în cimiterul din Bujor, la 2 ore p. m. Mărioara Iosof, ca soție; Cornei, ca fiu; Dimitrie Iosof, paroch ort., ca tată; Maria Iosof n. Joanovici, ca mamă; Virgil și Constantin, ca frați.

Oameni arși de viu. În Săn-Miclăușul-mare a fost mare incendiu în zilele trecute. S'au aprins deodată vre-o 4 case. Oameni mulți au venit să dea ajutor. Doi țărani români George Ardelean și Simion Petcu au pătruns într-o casă, care ardea, ca să scoată de acolo obiectele de valoare. Deodată s'a dărîmat pe ei acoperișul casei și i-a îngropat în jeratic. Pe unul din ei, pe Simion Petcu, i-a succes mulțimii să l scape, dar' suferise arsuri așa de grave încât nu-i speranță de a rămâne în viață. Celăl a perit în flăcări. După ce focul a fost localizat, s'a constatat, că afară de cei doi oameni au mai suferit încă 10 inși arsuri mai grave sau mai ușoare. Dintre casele cari au ars, numai una a fost asigurată.

Din jertfele beuturii. În sărbătorile Paștilor au căzut mai mulți jertfă beuturii. În Sibiu și-au petrecut mai mulți tineri până s'au turțit. Pe drum cătră altă cărcimă unul s'a pomenit fără orologiu și fără bani. După multă vorbă a ajuns lucrul la poliție, unde au fost căutați cu toții. La unul s'a aflat orologiu și banii.

O călfă de pantofar, venit lulea acasă, a aprins din negrije odaia. Noroc, că ai cășii au observat în curând primejdia și au stins focul.

Medic infectat de turbare. O depeșă din Varșovia anunță, că celebrul profesor Dr. Zaharow, făcând autopsia unui câne mort de turbare, s'a infectat. El e pe moarte.

Hymen. Domnul Bartolomeu Zacharia, teolog curs. III-lea, și d-șoara Rozeta Comaniciu anunță celebrarea cununiei lor religioase, care va avé loc Duminecă în 26 Aprilie st. n. în biserica gr. or. din Ludișor.

Manevrele de toamnă. Din Arad se anunță, că marile manevre din acest an, la cari vor participa corpurile de armată VII și XII, se vor ține în regiunea Radna-Lipova. Majestatea Sa va fi găzduit în castelul contelui Zselénszky Robert din Satu nou (Timiș) ear' moștenitorul de tron Francisc Ferdinand va fi găzduit în mănăstirea Franciscanilor din Radna.

Din „Biblioteca populară” a „Asociațiunii” a apărut broș. a cincia. Titlul ei e „Casa părintească”, crescătoarea indivizilor și popoarelor de Ioan Popea, fost profesor în Brașov. Prețul 20 bani. Cărticica conține multe pilde frumoase despre însemnătatea creșterii în casă și ar trebui să o aibă fiecare tată și mamă. Se poate procura dela ori-ce librărie din Sibiu.

Încercare de înveninare în Gurghiu (Görgényi-Szt-Imre), zilele acestea, un fecior de țăran, Alexandru Rotar, s'a încercat să înveneze familia lui Todor Rotar. Medicului, ohiemat în grabă, i-a succes a scăpa familia de moartea sigură. Feciorul, des-re care se crede că este alienat, a fost predat tribunalului din Țergul Murășului.

Din isprăvile rachiului. Doi feciorandri din Rákospalota au momit pe băiatul Takács László (de 14 ani) să între cu ei în depoul de rachiu al lui Schlesinger Adolf. Acolo l-au silit să bea 14 păhare de rachiu, apoi îmbătăt tun l-au dus acasă și l-au culcat. Luni dimineața băiatul a fost aflat mort. Ii stînsese visața rachiul. Contra celor doi flăcăi și contra lui Schlesinger, care însuși turnase băiatului beutura, s'a introdus cercetare.

Petrecere. Societatea de lectură a tinerimii dela Institutul pedagogic teologic gr. or. român din Arad invită la ședința publică, ce se va ține la Dumineca Tomii în 13/26 Aprilie 1903 în sala „Casei Naționale”. Începutul la 7½ ore seara. Bogatul program e compus din disertațiuni, cântece și declamări.

— În favorul „Societății pentru fond de teatru român” și „Societății rom. de cântări și musică din Caransebeș”, se va da în Caransebeș, Dumineca Tomii, 13/26 Aprilie 1903 în sala hotelului „Pomul verde”, teatru, concert și dans. Începutul precis la 8 ore seara.

Împărțire de pomi. Dl învățator Ioan Bendorfean din Bogatu, ppresb. Mercuriei, pe lângă alte lucruri bune și folositoare săvârșite de dînsul, a împărțit în primăvara asta în mod gratuit, atât subscrișului, cât și la mai mulți locuitori din comuna noastră peste 70 de meri, soiul pătul, din grădina școlară, cultivată de dînsul cu elevii școlăiei, ceea-ce servindu-i de onoare i-se aduce mulțumită publică. *Ioan Mărginean, preot.*

Încercare de sinucidere. În Ghioroc a încercat o țerancă de 36 ani să se sinucidă. Sărmana femeie perduse înainte cu 3 săptămâni pe bărbatul ei, rămânând cu 6 copii. Fiind bolnavă și neputând câștiga cele de lipsă pentru întreținerea copiilor ei, a hotărît să-și pună capăt vieții, aruncându-se în fântână. Niște vecini au scos-o încă viie, dar' e îndoelnic, că va mai scăpa cu viață.

Un general milos. Din Braşov ni se scrie: La supravieţuire a dăruit generalul Iosif Tappeiner unui Român din Vidra de sus, cu numele George Cristea, care a fost concediat pentru todeauna, suma de 20 cor.

Anecdotele populare ale dlui Em. Suci, inv. în Măgărei, p. Bürkö, se pot procura numai dela dînsul direct sub condiţiunile amintite în numărul trecut.

Biblioteca pentru toţi, care apare sub direcţiunea dlui A. Alexandrescu-Dorna, publică volumul seu pe Martie — vol. 201.

Volumul conţine o nouă culegere de anecdote ale cunoscutului scriitor dl Th. D. Speranţă, cu titlul: **Anecdote împănate**.

Biblioteca pentru toţi îşi urmează, cu volumul acesta, calea către popularizarea scriitorilor români, îndeplinindu-şi astfel principala sa tendinţă.

Fiecare volum din biblioteca pentru toţi se vinde cu 30 bani, la librăria editoare Leon Alcalay — Bucureşti şi la toate librăriile din ţeară şi capitală.

Stele nouă. Astronomul dela observatorul din Königstuhl (Germania) a descoperit 14 planete, cari până acum erau necunoscute.

Dragoste croată. În Zagreb au demonstrat Croaţii din nou contra inscripţiilor maghiare la oficii. La edificiul gării au spart mai toate ferestrele.

Ser contra scarlatinei a aflat un medic tiner, Dr. Moser. Dacă se va adevăra bunătatea lui, mulţi copii vor scăpa de boala aceasta, cum scapă acum de anghină.

A apărut nr. 8 din »Foaia şcolastică« (Blaj) precum şi nr. 3 din »Şcoala şi Familia« (Braşov) cu un cuprins bogat şi variat.

Omor. În Polonia a fost arestată văduva Iulia Lendl. Ea rămăsese văduvă încă din anul trecut şi locuia la soacră-sa. Ca să o moştenească mai curînd a înduplecat pe un fiăcău să o omoare, făgăduindu-i, că-l va lua de bărbat. Fiăcăul a ucis-o, prefăcându-se la tăiatul lemnului că-i scapă toporul pe capul bătranei. La 4 săptămîni după omor ucigaşul a cerut să-şi împlinească făgăduşul. Ca să scape de el, l-a înveninat. Înainte de moarte nenorocitul a mai avut atîta timp, ca să mărturisească crima.

Îngropat de viu. N. Nicolici din Becicherecul-mare se apucase să sepe o fântână. Când să se lase în jos, ca să continue cu săpatul, s'a surpat pămîntul peste el şi l-a îngropat de viu.

O comoară a aflat un ţeran din Ludişor. El plecase la pădure, ca să taie un stejar bătrîn. Când să scoată rădăcinile, a dat de o lădiţă de fer. Deschizîndu-o cu toporul, a aflat în ea mai multe scule: cercei, brăţare, inele, toate de aur şi cu petri scumpe. În dimineaţa următoare s'a dus la Făgăraş să vîndă nişte inele. Neguţătorul însă l-a înştiinţat la poliţie. Într-aceea omul nostru vîndu inelele la altoineva pe un preţ de nimica şi plecă către casă. Ajuns acasă, află doi gendarmi, cari căutau comoara. El n'a vrut să le spună, unde e, dar gendarmii totuşi au aflat-o. Când a deschis-o un gendarm, ţeranul l-a împânţat cuţitul în spate, celalalt gendarm însă l-a junghiat cu baioneta, aşa că omul cu comoara e acum mort. Comorile nu prea sînt norocoase.

Din statistica Germanilor. Pe pămîntul întreg sînt 88 milioane 276 500 Germani, dintre cari 76 $\frac{1}{2}$ mil. în Europa şi 10 mil. în Statele Unite din America. În Germania sînt 56 $\frac{1}{2}$ mil. loc. Între cari 52 mil. Germani, 3 $\frac{1}{2}$ milioane Slavi (Poloni, Venzi etc.), 211.000 Francezî (în Lotaringia).

Favor, pentru ţeranii români. Dl Vasile E. Moldovan ne aduce la cunoştinţă, că, dorind ca frumosul roman »*Duşmănie*«, scris de dînsul şi tipărit la tipografia noastră, să străbată în popor, să fie citit şi răspîndit, — a scăritat preţul cărţii pentru *ţeranii români*, cari ar cei bucuosi dar' nu prea au parale, dela 1 coroană, la 60 bani, (30 cr.) şi 10 bani porto. Pentru inteligenţi, preţul rămîne ca şi până acum, — 1 coroană. Această frumoasă carte, care povesteşte, într-o limbă frumoasă, populară, întâmplări îngrozitoare din viaţa haiducului Dăian, a fost foarte bine cumpărată de către plugarii din toate părţile şi laudată de toţi. O recomandăm cetitorilor noştri, mai ales acum fiind cât se poate de ieftină.

Domnul căprar. În garnisoana din Lugoş, un căprar de honvezi a dat o palmă unui soldat, anume: Nicolae Franzen, încât acesta, — după chinuri grele, peste trei zile a murit în spital.

Era sfîşietor momentul, când au sosit părinţii sîrmanului fecior la patul sîrmanului.

— Daţi-mi feciorul, — se bcea sîrmanul tată, daţi-mi-l, că eu vi-l-am dat întreg şi rumen. Numai pe el îl aveam.

Pentru zidirea şcolii din Hosman au mai contribuit următorii Români, afiaţi în America:

Din *Săsăuş*: Nicolae Punda, Irimie Şerban, Maria Şerban, George Feldion, Simion Pampu, George Vlad, Simion Dafin, Ioan Vlad şi George Dan câte 25 cenţi, George Gian 10 cenţi, George Frăţilă 50 cenţi, George Oprişiu, Ioan Bucşa şi Iosif Bucşa câte 20 cenţi.

Din *Nucet*: N. Cosma, I. Popa, I. Băcilă, I. George, N. George, Ana George, N. Steva, N. Rociu, I. Bogdan, N. Burja, Ir. Burja, Ir. Bogdan, I. Popa, I. Băcilă, I. Bogdan şi T. Boborodea, câte 25 cenţi; I. Burja, I. D. Rociu şi I. Bogdan, câte 20 cenţi; I. Burja, I. Burja, I. Bogdan, I. Jos, I. Băcilă, I. Boborodea, I. şi Ana Mircea, T. Mircea, Z. Cosma, I. cu Sanda Cosma, N. Pristav şi I. Pristav, câte 50 cenţi; N. N. T. Mircea, câte 40 cenţi; I. Băcilă 30 cenţi; I. Boborodea, I. Bogdan şi I. Daneş, câte 1 taler.

Din *Voita*: N. Comşa, I. Gabor, I. S. V. Gabor, M. Şerban, M. M. Şerban şi I. Gabor, câte 25 cenţi; D. I. Gabor şi S. I. Şerban, câte 20 cenţi; Vasile Gabor 15 cenţi. (Va urma).

Stat bun. Cine voeşte să samene iarbă frumoasă, i-se recomandă să cumpere amestecul de sîmîntă de iarbă de pe insula Margareta şi de promenadă, care îl vinde firma curţii ces. şi reg. a lui E. Mauthner din Budapesta. De 29 de ani vinde Mauthner această sîmîntă pentru parcurile Budapestei şi de pe insula Margareta.

Cununie senzaţională. În societatea înaltă din Budapesta se vorbeşte mult despre un cas întâmplat de curînd în o familie cunoscută. Toate pregătirile pentru cununie erau deja sîvîrşite şi numai două zile mai despărţeau pe fericiţii tineri de cununie. Mirele, un elegant funcţionar de bancă, era îngropat în datorii, de mireasă însă se spunea că era foarte bogată. Nişte speculaţiuni

nenorocoase răpiră tatălui miresei şi ultimul ban. Cu toată dragostea curată şi înfocată, ce simţeau unul pentru altul, mireasa nu voi să păşească în faţa altarului, căci mirele îi destăinuise sincer mărimea datoriei sale. Toţi membrii familiei şi prieteni buni veniseră deja cu diferite daruri scumpe pentru mireasă şi părinţii acesteia trebuiau să dea un prânz mare; ei au fost siliţi însă a revoca pe cale telegrafică acest prânz. Era trist de tot. În loc de veselie, întristare! În loc de nuntă, nefericire! Înzădar se încerca mirele să-şi mîngăie mireasa. Dar' când erau oftările şi văierările mai şgomotoase se auzi o voce blîndă: »Nu-mi luaţi în nume de rău, că vă deranjez, dar' e datorinţa noastră a servi prompt şi punctual pe on. noştri comitenţi. Losul, ce l-aţi cumpărat deunăzi dela noi, a câştigat la sorare câştigul principal«. Cu aceste cuvinte plăti trimisul băncii A. Török & Comp. din Budapesta suma câştigului principal. Cununia se şi sîvîrşi după-cum a fost plănită. Casul acesta interesant nu va fi uitat curînd.

CARTEA ENGLEZĂ - ROMÂNĂ, a cărei prefaţă am publicat-o în numărul trecut, se tipăreşte bărbăteşte. Fiindcă se tipăreşte puţine esemplare peste cele comandate, cei doritori de ea, îndeosebi Americanii, să grăbească. **Banii, 55 cr. pentru Europa şi 27 cenţi pentru America, se se trimite numai la adresa Victor Lazăr, red., Sibiu, altminteri se fac încurcături.**

Ştiri din piaţă.

Sibiu. Grâu, hl. 11.80—12.80, sîcară — — — —, orz — — — — ovăş 4.20—5.20, oucuruz 8.80—9.80 cor. 10 ouă 36—40 bani.

Bursa din Budapesta. Grâu, 50 kg. 7.60—8.10; sîcară 6.70—6.90; orz 5.70—6.10; ovăş 6.15—6.40, ouc. 6.10—6.25 coroane.

POSTA REDACŢIEI ŞI ADMINISTRAŢIEI.

Dlul I. S. V. Este carte la librăria A. Todoran din Gherla.

Dlul V. Mer. Lupşa. Dela consistor s'au trimis rugările. Trebuie să fie la dl protopop.

Dlul I. Popovici, Opaţita. Volumul II. costă 10 cor. Din cel I. nu sînt esemplare, fiind confiscate toate. Nu poţi păşi nimic. Adresa e T. V. Păcăţianu, redactor, Sibiu.

Dlul Simion Balan. Durerea poate veni din mai multe pricini, pe cari noi d'alci nu le putem cunoaşte. Trebuie să întrebăm un medic bun şi dacă nu e morbul prea vechiu, îşi ajută.

Dlul Giurgescu. După-cum vezi, publicăm. Broşura o avem încă. Când va fi gata, îţi-o trimitem.

Dlul Teodor Toma. Şi nouă ne-a spus, că n'a venit încă dela direcţiune. Noi nu-l cunoaştem mai deaproape.

Dlul N. Popovici, S.-Jupani. E legea despre repausul duminecal, pe care o află, deodată cu ordinaţiunile ministeriale, la primărie.

Dlul T. Borza. Am spus de câteva-ori la Posta red., că avem o sumedenie de mulţumite lungi, aşa că numai pe încet vin la rînd.

Dlul S. Rusan şi I. Socaciu, Br. Adresa din »Tribuna« a fost bună. Banii se plătesc după-ce apare un tom.

Dlul Ioan Coman, Cleveland. Dela banca din Oaşovia (Kassa) am primit pe numele d-tale numai 6 cor., nu 11.

Celelalte răspunsuri în numărul viitor.

Pentru redacţie şi editură responsabil: **Victor Lazăr**. Proprietar: Pentru »Tipografia«, societate pe acţiuni Iosif Marshall.

„Cassa de păstrare în Mercurea“

societate pe acții,

acoardă

împrumuturi hipotecare

dela suma de **5000 cor.** în sus cu **7% interese**, fără a reflecta la provisiune, la spesele de manipulare și de scris. 8 12—12

Mercurea, la 1 Ianuarie 1903.

Diracțiunea.

Noutăți

în unelte de casă și bucătărie.

Răzătoare de legumi americană.

Fer de călcat »Flott«.

Mașini de spălat. 33 4—5

Scaune pentru copii.

Vase de nichel se vând cu prețuri moderate.

Invăltoare de gumă pentru sulurile mașinilor de stors rufe ude.

Carol F. Jickeli în Sibiu.

Inmulțindu-'mi depositul meu prin cumpărări făcute în persoană în condițiuni foarte avantajoase îmi iau voie a recomanda și a atrage atențiunea onor. public asupra depositului meu foarte bine asortat și frumos de

monumente pentru mormânturi

din diferită marmoră, granit, syenit, labrador și peatră nésipoasă tare cu **prețuri foarte reduse.**

Comande de afară se eșcută prompt și conștientios.

Schițe și preliminară de spese se dau gratis și franco.

Afară de asta ofer serviciile mele pentru tot felul de lucruri în branșa mea la clădiri, asigurând servire promptă și prețuri moderate.

Cu stimă

A. Klingenspohr, petrar, Mediaș.

Atelier și deposit în Sibiu: strada Trei stejari nr. 5.

Filială în Sighișoara.

36 2—6

Prețuri fixe și foarte moderate.

Zimmermann & Munk,

magazin de piele,

Nagyszeben (Sibiu) strada Măcelarilor nr. 3.

Recomandă depositul lor foarte bine asortat cu tot felul de soiuri de piele atât străine cât și din țeară, precum și accesoriile pentru păpucărie.

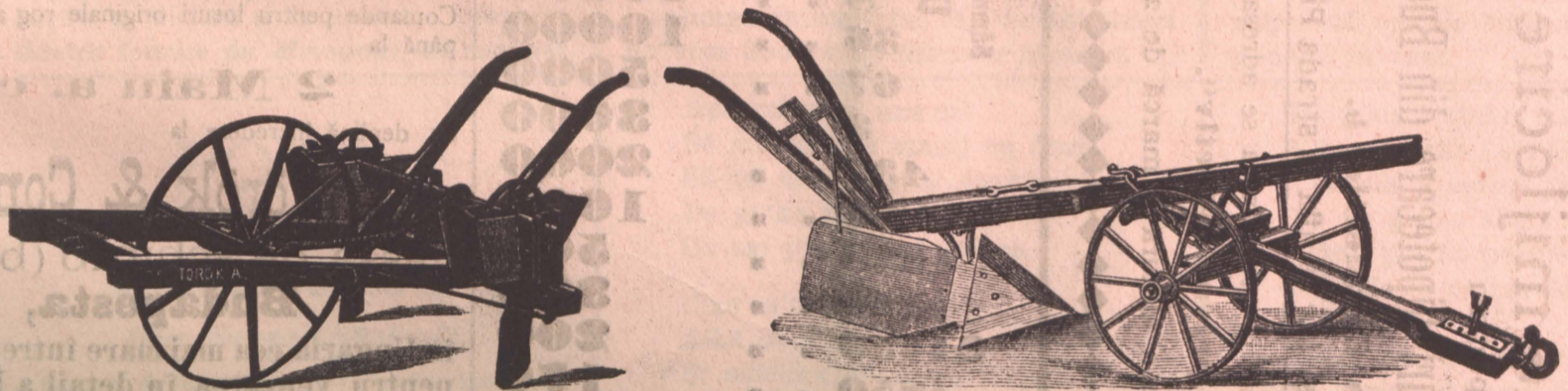
Vânzare în mare și mic.

Mare deposit de opinci, dar' numai pentru revânzătorii.

Comandele, făcute din provincie, se efectuesc solid și conștientios pe lângă rambursă. Ce n'ar conveni se primește, fără nici o vorbă, înapoi.

Prețuri fixe și foarte moderate.

30 3—5

Spre știință!

Cine are trebuință de un plug eșcelent, grapă, mașină de sēmēnat cucuruz, plug de săpat sau alte mașini pentru economie se se adreseze cu toată încrederea către firma de jos și se ceară cataloage ilustrate de prețuri și condițiunile de plătire. 21 8—

De mulți ani de zile se bucură de cel mai bun renume.

Fabrica de mașini economice și institutul pentru instalare de mori

Andrieu Török, Sibiu.

